

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Analýza problémových témat k řešení v rámci programového období 2021-2027

VERZE /2020

v. 31. 07. 2020

Obsah

ÚVOD	7
Specifické cíle, popis a zhodnocení závažnosti problému	8
Specifický cíl B. Zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a posílení orientace na trhu	8
Analýza stávajících právních předpisů EK/ČR a pravděpodobné nastavení směrů a cílů SZP.	8
Stanovení skutečného problému, na který má politika reagovat	8
Mechanismus a příčiny problému	9
Rozsah a vývojový trend problému	14
Závažnost a vývojový trend problému	20
Existence/neexistence možnosti efektivního řešení v rámci nástrojů SZP, které lze uvažovat v nových návrzích SZP.....	20
Míra řešení ve stávající SZP.....	21
Míra současného řešení problému jinými politikami	27
Jak by se situace vyvíjela bez zavedení příslušných intervencí?.....	27
SWOT analýza	29
Přehled a zdůvodnění potřeb	31

Seznam tabulek

TABULKA 1. VÝVOJ OBJEMU TĚŽBY (V M ³).....	10
TABULKA 2. CENY DODÁVEK NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH SORTIMENTŮ SUROVÉHO DŘÍVÍ (V KČ/M ³).....	10
TABULKA 3. VÝVOJ NÁKLADŮ, VÝNOSŮ A HOSPODÁŘSKÉHO VÝSLEDKU ZA LESNICKOU ČINNOST	11
TABULKA 4. POČET ZAMĚSTNANCŮ V LESNÍM HOSPODÁŘSTVÍ	13
TABULKA 5. VSTUP PRACOVNÍ SÍLY DO ODVĚTVY LESNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ (ZAMĚSTNANCI I SEBEZAMĚSTNANÍ)..	13
TABULKA 6. PRŮMĚRNÁ MZDA V LESNÍM HOSPODÁŘSTVÍ VE SROVNÁNÍ S PRŮMYSEM A NÁRODNÍM HOSPODÁŘSTVÍM.....	13
TABULKA 7. PŘEHLED STÁŘÍ LESNICKÉ TECHNIKY U DOTAZOVANÝCH VLASTNÍKŮ LESŮ	15
TABULKA 8. PŘEHLED STÁŘÍ LESNICKÉ TECHNIKY U OSVČ.....	16
TABULKA 9. SOUČASNÁ A OPTIMÁLNÍ STRUKTURA TECHNIKY A TECHNOLOGIÍ PRO LESNÍ ŠKOLKAŘSKOU ČINNOST V ČR	17
TABULKA 10. STRUKTURA PILAŘSKÝCH PROVOZOVEN V ČESKÉ REPUBLICE	18
TABULKA 11. CELKOVÁ DÉLKA LESNÍCH CEST (V KM) A JEJICH HUSTOTA (V KM/HA).....	18
TABULKA 12. EKONOMIKA LDS, SROVNÁNÍ ROČNÍCH INVESTIC A OBJEMU ÚDRŽBY A OPRAV S VYTĚŽENÝM M ³ ..	19
TABULKA 13. CELKOVÝ STAV IMPLEMENTACE OPERACE 4.3.2.....	21
TABULKA 14. KVANTIFIKOVANÉ CÍLE OPERACE 4.3.2	22
TABULKA 15. CELKOVÝ STAV IMPLEMENTACE OPERACE 8.6.1	22
TABULKA 16. KVANTIFIKOVANÉ CÍLE OPERACE 8.6.1 PODLE 1. SCHVÁLENÉ VERZE PRV	23
TABULKA 17. KVANTIFIKOVANÉ CÍLE OPERACE 8.6.1 PODLE 6. MODIFIKACE PRV	23
TABULKA 18. CELKOVÝ STAV IMPLEMENTACE OPERACE 8.6.2.....	23
TABULKA 19. KVANTIFIKOVANÉ CÍLE OPERACE 8.6.2 PODLE 1. SCHVÁLENÉ VERZE PRV	24
TABULKA 20. KVANTIFIKOVANÉ CÍLE OPERACE 8.6.2 PODLE 6. MODIFIKACE PRV	25

TABULKA 21. CELKOVÝ STAV IMPLEMENTACE OPERACE 16.3.1, ZÁMĚR C).....	26
TABULKA 22. CELKOVÝ STAV IMPLEMENTACE LESNICKÝCH AKTIVIT V OPERACI 19.2.1 K 15. 6. 2019	27

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1. VÝVOJ NÁKLADŮ, VÝNOSŮ A HOSPODÁŘSKÉHO VÝSLEDKU ZA LESNICKOU ČINNOST S NAZNAČENÍM PŘEDPOKLÁDANÉHO VÝVOJE PO ROCE 2018.....	12
---	----

draft

Seznam zkratek

BPEJ	Bonitovaná půdně ekologická jednotka
BK	buk
BO	borovice
BR	bříza
ČSÚ	Český statistický ústav
ČÚZK	Český ústav zeměměřičský a katastrální
DB	dub
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
FADN	Zemědělská účetní datová síť
GZ	Genová základna
HPH	Hrubá přidaná hodnota
HPJ	Hlavní půdní jednotka
HS	Hospodářský soubor
CHKO	Chráněná krajinná oblast
IS	Informační systém
KÚ	Krajský úřad
KN	Katastr nemovitostí
LC	Lesní cesty
LDS	Lesní dopravní síť
LH	Lesní hospodářství
LHP/O	Lesní hospodářský plán / lesní hospodářské osnovy
LKT	Lesní kolový traktor
LNKS	Lesnické nedřevní komodity a služby

LOS	Lesní ochranná služba
LPIS	Registr půdy – geografický informační systém
LVS	Lesní vegetační stupeň
MZD	Meliorační a zpevňující dřeviny
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZCHÚ	Maloplošné zvláště chráněné území
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NIL II	Národní inventarizace lesů 2
NLP	Národní lesnický program
NP	Národní park
OLH	Odborný lesní hospodář
OPRL	Oblastní plán rozvoje lesů
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PLO	Přírodní lesní oblasti
PND	Porosty náhradních dřevin
PRV	Program rozvoje venkova
PUPFL	Pozemek určený k plnění funkcí lesa
RM	Reprodukční materiál
s k.	S kůrou
SAPS	Jednotná platba na plochu
SM	Smrk ztepilý
SMP	Smrk pichlavý
SVOL	Sdružení vlastníků obecných a soukromých lesů
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika

ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesa
VDJ	Velká dobytčí jednotka
VÚLHM	Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti
VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy
ZPF	Zemědělský půdní fond
ZRM	Zdroj reprodukčního materiálu
ZZP	Zalesňování zemědělské půdy

Specifické cíle a řešená témata

- B) Zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a posílení orientace na trhu¹
- D) Příspěvek k přizpůsobení se změnám klimatu a jejich zmírnění²
- E) Podpora trvale udržitelného rozvoje a efektivního využívání přírodních zdrojů
- F) Ochrana přírody a krajiny³
- H) Podpora zaměstnanosti, růstu, sociálního začleňování a místního rozvoje ve venkovských oblastech
- J) Průřezový cíl – přenos znalostí

¹ - Nízká ekonomická životaschopnost a konkurenceschopnost trvale udržitelného obhospodařování lesů a navazujících odvětví

- Pracovní a podnikatelské příležitosti v lesním hospodářství

² - Nestabilita zdravotního stavu a ochrany lesů

- Nedostatečné využití potenciálu lesních ekosystémů při možné minimalizaci dopadu očekávané globální klimatické změny a extrémních meteorologických jevů

- Protierozní, protipovodňová a retenční opatření v lesích

³ - Klesající biologická rozmanitost v lesích

- Nízké zhodnocování a nedostatečný marketing lesních nedřevních užitků a služeb

- Vysoké negativní dopady starých ekologických zátěží

- Zajištění kvality genetických zdrojů

ÚVOD

Problematika lesního hospodářství je velmi široká a zahrnuje mnoho témat z jednotlivých multioborových disciplín. Stěžejní témata popisuje tato analýza. K problematickým oblastem lesního hospodářství patří:

- nízká ekonomická životaschopnost a konkurenceschopnost lesních podniků,
- problematika trvale udržitelného obhospodařování lesních pozemků,
- nedostatečná diverzifikace výroby,
- nízká míra dalšího zpracování prvotních surovin (přidaná hodnota),
- zastaralá technika pro hospodaření v lese a v navazující oblasti zpracování dříví,
- pomalý rozvoj lesnické infrastruktury,
- nedostatečné zhodnocení a marketing lesních nedřevních užitků a služeb,
- stále více narušená odolnost lesních porostů (dopady změny klimatu, staré imisní zatížení z konce minulého stol., abiotické vlivy, biotičtí škůdci),
- zhoršující se zdravotní stav lesních ekosystémů,
- snižování biologické diverzity,
- nedostatečné zajištění ochrany genetických zdrojů lesních dřevin,
- nedostatek kvalifikované pracovní síly v lesnictví souvisejících s nízkým ekonomickým ohodnocením daného oboru.
- vysoký tlak zvěře v některých lokalitách na obnovu lesa
- druhová, věková a prostorová skladba lesů odlišná od skladby přirozené i doporučené projevující se jejich sníženou ekologickou stabilitou a sníženou odolností vůči abiotickým i biotickým stresům

Charakteristika vlastnického rozložení lesních pozemků v České republice: plošně nejvyšší zastoupení lesů zauímají lesy ve správě Lesů České republiky, s. p., a to 46 %. Ostatní státní lesy (Vojenské lesy a statky ČR, s. p., správy národních parků, Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, a podobně) zauímají plochu přibližně 9 %. Další významný podíl z celkové výměry lesních pozemků tvoří z 19 % fyzické osoby, dále i obce a města se 17 %. Církevní a náboženské společnosti zauímají podíl 4 % porostní plochy lesů v ČR.

SPECIFICKÉ CÍLE, POPIS A ZHODNOCENÍ ZÁVAŽNOSTI PROBLÉMU

Specifický cíl B. Zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a posílení orientace na trhu

(Témata: Nízká ekonomická životaschopnost a konkurenceschopnost trvale udržitelného obhospodařování lesů a navazujících odvětví; Pracovní a podnikatelské příležitosti v lesním hospodářství)

Analýza stávajících právních předpisů EK/ČR a pravděpodobné nastavení směrů a cílů SZP.

- Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství
- Zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu
- Zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon
- Zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon, a příslušné prováděcí právní předpisy (zejm. vyhláška č. 239/2017 Sb., o technických požadavcích na stavby pro plnění funkcí lesa, a související česká technická norma ČSN 73 6108 *Lesní cestní síť*)
- Zákon č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin
- Zákon č. 226/2013 Sb., o uvádění dřeva a dřevařských výrobků na trh
- Vyhláška č. 29/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin
- Nová evropská nařízení k SZP
- Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030

Stanovení skutečného problému, na který má politika reagovat

Mezi hlavní problémy lesnictví v České republice v optice tohoto Specifického cíle patří rychle klesající ekonomická životaschopnost a konkurenceschopnost lesních podniků (včetně lesních školek a pilařských provozoven).

Produktivita práce v lesním hospodářství je ve srovnání s ostatními členskými státy pod průměrem EU.

Dlouhodobě je identifikována potřeba investovat do náhrady nebo rozšíření technologického vybavení lesních podniků a do inovací umožňujících zvýšit přidanou hodnotu jejich produkce a snížit tak ekonomickou závislost podniků i odvětví na výnosech z prodeje surového dříví. Současný rozsah kalamit v lesích střední Evropy tento problém ještě umocňuje, přičemž díky rychle klesající ziskovosti lesních podniků i dalším doprovodným negativním jevům v blízké budoucnosti nebude v ekonomických možnostech lesních podniků posilovat své technické i personální kapacity pro zvládnutí kalamit na potřebnou úroveň ani zvládnout ekonomickou náročnost obnovy lesních porostů po probíhajících

velkoplošných kalamitách. Požadavek na zachování lesa v současné podobě se tak v blízké budoucnosti může stát neudržitelným v důsledku aktuálního ohrožení samotné existence podnikatelských subjektů v lesním hospodářství.

Mechanismus a příčiny problému

Příčinou nedostatečného technologického vybavení lesních podniků (včetně jejich lesních školek a pilařských provozoven) je dlouhodobá nevyrovnanost příjmů zejména u menších lesních majetků, která snižuje jejich schopnost realizovat své investiční plány (u lesních školek pak přistupuje problém časté ztráty produkce v důsledku nepříznivého počasí v pěstební době). U lesních školek je mimo zmíněné také další překážkou v investování problém vlastnických vztahů, zejména krátkodobé pronájmy pozemků v lesních školkách neumožňují splnit požadovanou udržitelnost při čerpání podpor na investice. Po transformaci a privatizaci státních podniků lesního hospodářství došlo k odloučení školkařských provozů od lesnických podniků a převážná většina z nich se stala samostatně podnikajícími komerčními subjekty, které nemají ve vlastnictví lesní porosty.

Menších i větších vlastníků lesů se v posledních letech zároveň výrazně dotýká také rychle rostoucí rozsah kalamit lesních porostů v České republice i okolních státech. Při těchto kalamitách jsou na trh uváděny výrazně nadnormální objemy dříví pro mechanické i chemické zpracování, což snižuje tržní ceny dříví a často i nemožnost reálného odbytu, vedoucí k vytváření nouzových skladovacích kapacit s nasazením technologií pro udržení přijatelné jakosti dříví. Současná těžba dříví určeného podle lesního hospodářského plánování k tržní realizaci až v budoucích desetiletích vede při současných nízkých cenách dříví k nedostatečné tvorbě rezerv pro rozsáhlou obnovu lesních porostů na kalamitních plochách a k výpadku potřebných příjmů v budoucím období. Povinnost zalesnit holiny v zákonných lhůtách se tak ocitá mimo ekonomické možnosti lesních podniků.

V oblastech České republiky nejvíce postižených kůrovcovou kalamitou indikují dosavadní poznatky také fakt, že rozsah problému s kalamitami v lesích klade kromě vysokých nároků na rozsah pěstebních prací také další požadavky na rozšiřování těžebních a dopravních kapacit, doplňování dopravních tras a udržení jejich kvality, zajištění dostatku sadebního materiálu lesních dřevin, a především udržení zkušených pracovníků. Všechny tyto rostoucí nákladové položky jdou proti dramaticky klesajícím výnosům z prodeje dříví, pokud je vyjádříme v technických jednotkách objemu těžby.

Tabulka 1. Vývoj objemu těžby (v m³)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
těžba v m ³	15 476 000	16 163 000	17 617 000	19 387 000	25 689 000	32 586 000
těžba v m ³ /ha	5,80	6,06	6,60	7,26	9,61	12,18
meziroční změna		+4 %	+9 %	+10 %	+33 %	+27 %

Zdroj: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2019

Tabulka 2. Ceny dodávek nejvýznamnějších sortimentů surového dříví (v Kč/m³)

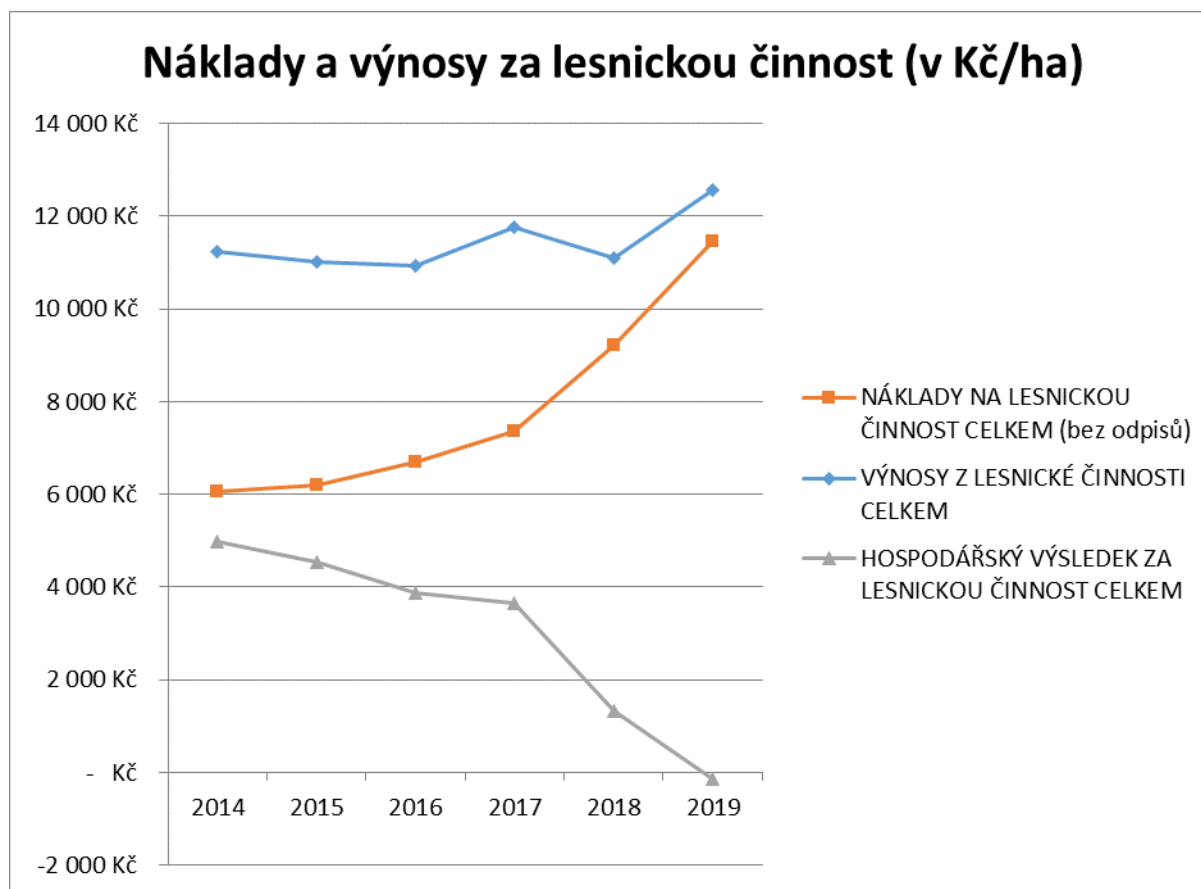
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
SM kulatina A/B	2 286	2 256	2 066	2 072	1 856	1 550
meziroční změna		-1 %	-8 %	+0 %	-10 %	-16 %
SM kulatina C	1 995	1 996	1 791	1 733	1 478	1 252
meziroční změna		0 %	-10 %	-3 %	-15 %	-15 %
SM vlákna	1 041	992	785	744	657	509
meziroční změna		-5 %	-21 %	-5 %	-12 %	-23 %

Zdroj: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2019

Tabulka 3. Vývoj nákladů, výnosů a hospodářského výsledku za lesnickou činnost

Kč/ha	2014	2015	2016	2017	2018	2019
pěstební činnost	1 949 Kč	1 881 Kč	1 974 Kč	2 127 Kč	2 556 Kč	3 239 Kč
těžba a doprava dříví	3 358 Kč	3 581 Kč	3 868 Kč	4 298 Kč	5 833 Kč	7 685 Kč
péče o lesní cesty	762 Kč	747 Kč	866 Kč	947 Kč	837 Kč	532 Kč
NÁKLADY NA LESNICKOU ČINNOST CELKEM (bez odpisů)	6 069 Kč	6 209 Kč	6 708 Kč	7 372 Kč	9 226 Kč	11 456 Kč
<i>meziroční změna</i>		2%	8%	10%	25%	24%
VÝNOSY Z LESNICKÉ ČINNOSTI CELKEM	11 230 Kč	11 001 Kč	10 937 Kč	11 765 Kč	11 087 Kč	12 570 Kč
<i>meziroční změna</i>		-2%	-1%	8%	-6%	13%
HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK ZA LESNICKOU ČINNOST CELKEM	4 984 Kč	4 546 Kč	3 867 Kč	3 654 Kč	1 314 Kč	134 Kč
<i>meziroční změna</i>		-9%	-15%	-6%	-64%	-110%
výměra lesa (ha)	2 666 376	2 668 392	2 669 850	2 671 659	2 673 392	2 675 670
těžba dřeva (m3)	15 476 000	16 163 000	17 617 000	19 387 000	25 689 000	32 585 563
pěstební činnost (Kč)	5 196 766 824 Kč	5 019 245 352 Kč	5 270 283 900 Kč	5 682 618 693 Kč	6 833 189 952 Kč	8 666 495 130 Kč
pěstební činnost (Kč/m3)	336 Kč	311 Kč	299 Kč	293 Kč	266 Kč	266 Kč
těžba a doprava dříví (Kč)	8 953 690 608 Kč	9 555 511 752 Kč	10 326 979 800 Kč	11 482 790 382 Kč	15 593 895 536 Kč	20 562 523 950 Kč
těžba a doprava dříví (Kč/m3)	579 Kč	591 Kč	586 Kč	592 Kč	607 Kč	631 Kč
péče o lesní cesty (Kč)	2 031 778 512 Kč	1 993 288 824 Kč	2 312 090 100 Kč	2 530 061 073 Kč	2 237 629 104 Kč	1 423 456 440 Kč
NÁKLADY NA LESNICKOU ČINNOST CELKEM (Kč)	16 182 235 944 Kč	16 568 045 928 Kč	17 909 353 800 Kč	19 695 470 148 Kč	24 664 714 592 Kč	30 652 475 520 Kč
NÁKLADY NA LESNICKOU ČINNOST CELKEM (Kč/m3)	1 046 Kč	1 025 Kč	1 017 Kč	1 016 Kč	960 Kč	941 Kč
VÝNOSY Z LESNICKÉ ČINNOSTI CELKEM (Kč)	29 943 402 480 Kč	29 354 980 392 Kč	29 200 149 450 Kč	31 432 068 135 Kč	29 639 897 104 Kč	33 633 171 900 Kč
VÝNOSY Z LESNICKÉ ČINNOSTI CELKEM (Kč/m3)	1 935 Kč	1 816 Kč	1 657 Kč	1 621 Kč	1 154 Kč	1 032 Kč
HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK ZA LESNICKOU ČINNOST CELKEM (Kč)	13 289 217 984 Kč	12 130 510 032 Kč	10 324 309 950 Kč	9 762 241 986 Kč	3 512 837 088 Kč	- 358 539 780 Kč
HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK ZA LESNICKOU ČINNOST CELKEM (Kč/m3)	859 Kč	751 Kč	586 Kč	504 Kč	137 Kč	- 11 Kč

Zdroj: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2019

Obrázek 1. Vývoj nákladů, výnosů a hospodářského výsledku za lesnickou činnost

V předchozím textu byly zmíněny hlavní problémy lesního hospodářství v současnosti, vycházející ze zhoršující se situace lesních podniků. Klesající výnosy a rostoucí náklady na provádění nahodilých těžeb i následnou obnovu lesních porostů jsou doprovázeny neméně významným negativním jevem, kterým je pokles zaměstnanců i živnostníků v dělnických profesích. Z řady důvodů, převážně z důvodu nepoměru fyzické náročnosti práce v lese a vyšší příjmů z této pracovní činnosti, dochází dlouhodobě k odlivu pracovních sil z lesního hospodářství, a to především v oblasti živnostníků poskytujících lesnické služby. Zatímco u vlastních zaměstnanců lesních podniků situace není optimální, ale je alespoň stabilizovaná, u živnostníků dochází v souvislosti s rozvojem průmyslové výroby i sektoru služeb v posledních letech k masivnímu odchodu z odvětví, které je ale na určitém podílu dodavatelského provádění těžebních a pěstebních prací dlouhodobě nastaveno a nedokáže tyto dodavatele nahradit vlastními zaměstnanci (opět z důvodu nízkého vstupu nové pracovní síly do odvětví). Dochází tak k zaměstnávání agenturních pracovníků pro sezónní práce, kteří ale při své nízké kvalitaci i nedostatečné pracovní motivaci nemohou vykázat stejnou produktivitu práce jako zaměstnanci vlastní.

Tabulka 4. Počet zaměstnanců v lesním hospodářství

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet zaměstnanců	13 320	13 125	13 132	13 386	13 646	13 615
<i>meziroční změna</i>		-1 %	+0 %	+2 %	+1 %	-2 %

Zdroj: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2019

Tabulka 5. Vstup pracovní síly do odvětví lesního hospodářství (zaměstnanci i sebezaměstnaní)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vstup pracovní síly (v tis. ročních pracovních jednotek)	22,9	22,1	22,2	21,6	21,5	21,7	22,0
<i>meziroční změna</i>		-3 %	+0 %	-3 %	-1 %	+1 %	+1 %

Zdroj: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2019

Zásadní problém ve výrazném poklesu počtu pracovních sil v oboru nelze kompenzovat pouze nasazením výkonných těžebních a dopravních technologií a využíváním přirozené obnovy lesa při pěstební činnosti. Při aktuálním odlivu kvalifikované pracovní síly z lesního hospodářství do jiných odvětví nelze současné kalamity včas zpracovat a zamezit tak dalšímu šíření škodlivých činitelů. Stav na trhu práce v lesním hospodářství se tak stává kritickým problémem z hlediska trvalé udržitelnosti hospodaření v lese.

Tabulka 6. Průměrná mzda v lesním hospodářství ve srovnání s průmyslem a národním hospodářstvím

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Průměrná měsíční mzda v lesním hospodářství	24 559	24 900	25 602	26 697	28 858	31 639
<i>meziroční změna</i>		+1 %	+3 %	+4 %	+8 %	+10 %
Průměrná měsíční mzda v průmyslu	25 892	26 592	27 577	29 471	31 716	33 635
<i>meziroční změna</i>		+3 %	+4 %	+7 %	+8 %	+6 %
Průměrná měsíční mzda v národním hospodářství	24 906	25 697	26 643	28 466	30 768	32 922
<i>meziroční změna</i>		+3 %	+4 %	+7 %	+8 %	+7 %

Zdroj: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2019

Nepříznivým vlivem pro vývoj lesních ekosystémů je nerovnováha stavů zvěře. Nevyhovující druhová skladba a prostorová struktura lesů vede k omezení potravní nabídky pro zvěř, která pak ve zvýšené míře poškozuje přirozené zmlazení, výsadby i mladé porosty. Při okusu kultur přitom preferuje listnáče a jedle a výrazně ztěžuje zvyšování jejich podílu.

Rozsah a vývojový trend problému

Ke zhoršování ekonomické situace vlastníků lesů dochází již několik let, přičemž nízkými prodejními cenami v současnosti a rostoucími pěstebními i těžebními náklady a potřebami investic jsou postiženi všichni vlastníci lesů. V některých oblastech státu stojí vlastníci lesů po kůrovcové kalamitě před náročnými pěstebními úkoly a současně po řadu let budou bez výnosů z těžby. V jiných částech republiky v současnosti probíhají rovněž nákladné intenzivní zásahy proti kůrovci, které v blízké budoucnosti vyústí v již zmíněné problémy (žádné výnosy z těžeb, jen náklady na obnovu). Jsou ale také regiony, které by kůrovcovou kalamitou byly zasaženy jen při pokračujícím srážkově podprůměrném počasí. V souhrnu, během několika let se lesní podniky na významné části území České republiky dostanou do závažných ekonomických problémů, znemožňujících péči o lesní porosty a podporu ekosystémových služeb lesa.

V oblasti ekonomiky lesního hospodářství nyní dochází (a jako při každé kalamitě bude ještě několik let docházet) k poklesu až výpadku příjmů z prodeje dříví, současně k nárůstu objemu pěstebních prací a nákladů na dopravní zpřístupnění kalamitních holin i na udržení provozuschopnosti stávajících dopravních tras. Nedostatek pracovních sil tlačí na výši odměny za práci v pěstební i těžební činnosti, což dále navyšuje náklady na běžnou lesnickou činnost. Zhoršující se ekonomická situace lesních podniků je tak složena z více spolupůsobících negativních vlivů, jejichž odeznění v dalších letech se nepředpokládá.

O oblasti pracovních sil v lesním hospodářství platí, že navýšení počtu zaměstnanců i živnostníků v odvětví se neočekává, dokud budou ostatní složky národního hospodářství vykazovat ekonomický růst a pohánět tak i růst mezd. Situace není řešitelná navyšováním mezd v lesním hospodářství, protože lesním podnikům jejich současná ekonomická situace toto neumožňuje.

Při průzkumu technické vybavenosti lesních podniků (především technologií pro obnovu, výchovu, těžbu a dopravu dříví) byla zjištěna poměrně vysoká zastaralost některých druhů lesnických strojů, přičemž na rozdíl od vlastníků je potřeba investiční obnovy alarmující především u dodavatelů lesnických služeb (živnostníků). Průběh současné kůrovcové kalamity od roku 2017 ale u obou kategorií subjektů v lesním hospodářství (vlastníků lesů i dodavatelů lesnických služeb) vyvolává potřebu rozšířit svou technologickou vybavenost o stroje pro včasné zvládnutí kalamity (těžební a vyvážecí stroje, traktory, nákladní vozidla pro odvoz dříví). Dále se ale lesní hospodářství musí začít zajímat o inovativní technologie pro zvládnutí kůrovcové kalamity, ať už se jedná o kapacitní odkorňovací stroje, sázecí hlavice k harvesterům nebo nové metody asanace kůrovcového dříví (např. fumigace). Se zhoršující se situací vlastníků lesů jsou ale tyto investice již v současnosti mimo jejich ekonomické možnosti a bez přímé podpory je nedokáží realizovat již nyní.

Zmíněný dotazníkový průzkum k technické vybavenosti proběhl v roce 2018 v rámci členské základny Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR (SVOL) a do šetření byly

zahrnuti i OSVČ, kteří pracují v lese a práci v lesnictví tvoří jejich hlavní činnost podnikání. Z oslovených členů odpovědělo a dotazník zaslalo 73 respondentů členů SVOL. Dále byl získán vzorek odpovědí od 30 OSVČ. Vzorek reprezentuje vlastníky nestátních lesů o celkové výměře 136 108 ha. Vzorek představuje 34 % z celkové plochy nestátních lesů, kteří jsou členy SVOL. Vzorek OSVČ představuje jen sondu do zkoumané problematiky, z které lze odhadnout trendy u zkoumané skupiny. Pro další hodnocení bylo přistoupeno k vytvoření 12 skupin, které reprezentují respondenty podle velikosti obhospodařovaného majetku.

Tabulka 7. Přehled stáří lesnické techniky u dotazovaných vlastníků lesů

Vlastníci lesů	průměrné stáří v letech		Současný stav	Investiční potřeba
	medián	vzorek	počet ks	ks
lesnická technika				
přibližovač, skidder (<i>dříve LKT</i>)	12	17,7	7	7
traktor pro práci v lese (<i>výkon od 50 kW</i>)	8	11,5	18	29
traktor pro práci v lese (<i>výkon do 50 kW</i>)	5	11,7	31	10
odvozní souprava	5,5	6,3	18	17
harvestor pro výchovné těžby (<i>do 120kW včetně</i>)	3,5	4,3	4	8
harvestor pro mýtní těžby (<i>nad 120kW</i>)	9	9	1	2
vyvážeč, forwarder (<i>do 150 kW</i>)	7,5	7,6	18	16
vyvážeč, forwarder (<i>od 150 kW</i>)	0	0	0	1
samochoďný naviják (<i>železný kůň</i>)	6,5	6,8	4	7
klanicový vyvážecí vlek za traktor (<i>s hydr. jeřábem s drapákem</i>)	3	3,7	27	21
klanicový vyvážecí vlek za koně	0	0	0	4
lanový naviják pro soustřeďování dříví	6	7,3	41	21
čelní rampovač, nakladač	6	7,8	41	17
rýhový zalesňovací stroj	15	17	10	1
zatloukač, zatlačovač, zapichovač kůlů a sloupků	8	8,3	4	9
shrnovač klestu	8	8,3	6	4
štěpkovač klestu	7	7,9	19	9
drtič klestu	9	9	20	10
štípací a krátící stroje na palivové dřevo	8	8	28	17
odkornovací stroj	1	1	1	8
stroje pro přípravu půdy (<i>talířové frézy, lesní pluhy</i>)	11	13,1	23	6
stroje pro opravy lesních cest	4,5	7,2	6	3
stroje pro údržbu lesních cest	10	9,8	25	7
mobilní pásové pily	8	8	4	4
traktorové vleky	13	14,5	69	27
řetězová pila	5	5,6	166	82
odkornovací adaptér na řetězovou pilu	5	6,8	8	17
Křovinořez	5	6,4	137	80

zádový postřikovač	6	7	119	63
půdní vrták	6	8,4	36	23
kůň pro práci v lese	0	0	0	0

Zdroj: Šetření ÚHÚL mezi vlastníky lesů ČR (2018).

Tabulka 8. Přehled stáří lesnické techniky u OSVČ

OSVČ	průměrné stáří	Současný stav	Investiční potřeba
lesnická technika	vzorek	počet ks	
přibližovač, skidder (<i>dříve LKT</i>)	29	5	2
traktor pro práci v lese (<i>výkon od 50 kW</i>)	16	27	11
traktor pro práci v lese (<i>výkon do 50 kW</i>)	5,5	2	1
odvozní souprava	20	5	3
harvestor pro výchovné těžby (<i>do 120kW včetně</i>)	19	1	3
harvestor pro mýtní těžby (<i>nad 120kW</i>)	11	2	3
vyvážec, forwarder (<i>do 150 kW</i>)	11	4	6
vyvážec, forwarder (<i>od 150 kW</i>)	0	0	1
samochoďný naviják (<i>železný kůň</i>)	0	0	0
klanicový vyvážecí vlek za traktor (s hydr. jeřábem s drapákem)	5,7	7	8
klanicový vyvážecí vlek za koně	0	0	0
lanový naviják pro soustředování dříví	14	11	7
čelní rampovač, nakladač	14	7	6
rýhový zalesňovací stroj	30	1	1
zatloukač, zatlačovač, zapichovač kůlů a sloupků	30	1	2
shrnovač klestu	15	1	2
štěpkovač klestu	12	2	0
drtič klestu	3	1	2
štípač a kráčí stroj na palivové dřevo	8,8	5	6
odkornovací stroj	0	0	1
stroje pro přípravu půdy (talířové frézy, lesní pluhy)	23	1	2
stroje pro opravy lesních cest	0	0	1
stroje pro údržbu lesních cest	1	7	1
mobilní pásové pily	0	0	1
traktorové vleky	35	4	2
řetězová pila	5,6	34	22
odkornovací adaptér na řetězovou pilu	3	1	8
Křovinořez	6,3	21	12
zádový postřikovač	3,7	18	6
půdní vrták	9	6	8
kůň pro práci v lese	6	13	3

Zdroj: Šetření ÚHÚLe mezi živnostníky podnikající v LH (2018).

U lesních školek, ať už jsou součástí lesních podniků nebo samostatnými podnikatelskými subjekty, panuje víceletá nepříznivá situace nedostatku požadovaných druhů sadebního materiálu některých lesních dřevin. Důvodem je razantní změna v poptávce po jednotlivých dřevinách ze strany vlastníků lesů (v reakci na příčiny kůrovcové kalamity), dlouhá perioda mezi semennými roky některých dřevin, škody klimatického původu v některých letech či nedostatečná personální i technologická vybavenost lesních školek. Z uvedených důvodů lesní školkaři potřebují nahradit zastaralé stroje a technologie, zvýšit plochu lesních školek pod závlahou a zajistit dostatečný zdroj kvalitní závlahové vody a modifikovat pěstební technologie podle změn v poptávce po sadebním materiálu (rozšíření pěstování krytokořenného sadebního materiálu na vzduchovém polštáři). Nedostatek zaměstnanců zároveň nutí lesní školkaře zvažovat investice do automatizovaných technologií a robotických strojů.

Tabulka 9. Současná a optimální struktura techniky a technologií pro lesní školkařskou činnost v ČR

Druh techniky	Průměrné stáří	Potřeba obnovy	Potřeba obnovy a doplnění
traktor	25 let	46 %	250 ks
malotraktor	7 let	20 %	10 ks
nářaďový traktor	39 let	67 %	50 ks
pluhy	25 let	33 %	80 ks
brány	26 let	38 %	70 ks
kultivátory	24 let	50 %	80 ks
rotavátory	19 let	45 %	70 ks
formače záhonů			10 ks
secí stroje	11 let	57 %	50 ks
sázecí a školovací stroje	20 let	50 %	90 ks
kypřiče			30 ks
plečky	20 let	71 %	70 ks
postřikovače	12 let	32 %	80 ks
podřezávače	16 let	42 %	70 ks
vyorávače a vyzvedávače	11 let	35 %	90 ks
nakladače, manipulátory	18 let	64 %	90 ks
zdvihací vozíky	16 let	53 %	110 ks
plošinové přívěsy	30 let	39 %	120 ks
kapková závlaha	2 roky	40 %	10 ha
mobilní závlaha	20 let	100 %	130 ha
stabilní závlaha	24 let	47 %	200 ha
klimatizovaný sklad	16 let	45 %	66 ks
chladičí box	16 let	71 %	70 ks
překopávač kompostů			40 ks
fóliovníky	33 let	27 %	170 ha
stroje pro přípravu substrátů			40 ks

stroje na plnění/osévání obalů	10 let	100 %	50 ks
stroje na osazování obalů	12 let	80 %	50 ks
třídící linka			10 ks

Zdroj: Šetření MZe mezi členy Sdružení lesních školkařů ČR (2018, výsledek za respondenty přepočten na celkovou plochu lesních školek v ČR)

Pilařské provozovny v rámci lesních podniků i samostatné drobné pilařské provozovny na venkově v současnosti disponují spíše vyhovující kapacitou pořezu (dlouhodobě využitou dokonce jen zčásti), ale problémy s odbytem jejich stěžejní produkce (řeziva) jim brání využít disponibilní pořez a navýšit tak tedy i odběr pilařské kulatiny z lesního hospodářství. Tato situace je v budoucnosti řešitelná pouze orientací těchto provozoven na inovační investice zvyšující přidanou hodnotu či míru finalizace jejich produkce. Pokud by pilařské provozovny organizačně propojené s lesními podniky dokázaly produkovat alespoň jednoduché výrobky pro hobby aktivity, komunální služby nebo místní řemeslníky, podařilo by se pak zlepšit diverzifikaci lesních podniků dosud závislých na prodeji nezpracované dřevní suroviny za jakoukoliv cenu.

Tabulka 10. Struktura pilařských provozoven v České republice

Velikost provozoven	Pořez provozoven (m ³ /rok)	Počet provozoven	Celkový pořez provozoven (Σ m ³ /rok)	Podíl na celkovém pořezu	Potenciální celkový pořez
velmi malé pily	do 2 500	398	384 600	5,5 %	1 088 800
malé pily	2 500 – 10 000	218	999 000	14,3 %	3 104 000
střední pily	10 000 – 50 000	81	1 585 300	22,6 %	2 334 900
velké pily	50 000 – 200 000	11	985 900	14,1 %	1 431 000
velkopily	nad 200 000	5	3 045 400	43,5 %	3 639 600
celkem		713	7 000 200	100,0 %	11 598 300

Zdroj: Zjištění potenciálu dřevozpracujících podniků (Lesy České republiky, s. p., 2015)

V komplexním problému kůrovcové kalamity má své významné místo současný stav lesních cest a potřeba jejich případného doplnění. Lesní cestní síť v České republice je tvořena lesními cestami 1L (pro celoroční odvoz dříví – s náležitou vozovkou) a lesními cestami 2L (pro sezónní odvoz dříví – s jednodušší vozovkou), ostatní nezpevněné trasy se v případě potřeby převádějí na lesní cesty.

Tabulka 11. Celková délka lesních cest (v km) a jejich hustota (v km/ha)

	1L	2L	1L+2L	návrh	celkem
délka v km	12 520	26 849	39 369	8 137	47 506
hustota v m/ha lesa	4,68	10,03	14,71	3,04	17,75

Zdroj: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2019

Pro udržení kvality již existující lesní cestní sítě je při obvyklé životnosti lesních cest 20 let potřeba za sedm let (délku jednoho programového období) opravit či rekonstruovat 14 tis. km lesních cest. Při obvyklé ceně opravy či rekonstrukce již existující lesní cesty do 2 mil.

Kč/km představuje tato činnost výdaje ve výši 4,25 mld. Kč ročně, tedy 30 mld. Kč za sedm let. Z důvodu nedostatku finančních prostředků vynakládají vlastníci lesů na údržbu, opravy a rekonstrukce lesních cest průměrně 837 Kč/ha lesa (údaj za rok 2019), tedy 2,24 mld. Kč ročně (53 % objemu nutných výdajů na opravy a rekonstrukce). K důležitým doplněním celého kontextu patří i skutečnost, že většina lesních cest byla při projektování a výstavbě dimenzována na lehčí odvozní soupravy a menší tonáže na nápravu, než jakým čelí při současném provozním zatížení při zajišťování odvozu dříví z rozsáhlých kalamitních těžeb. Tato skutečnost má také zásadní vliv na výraznější opotřebení lesních cest v současnosti.

Tabulka 12. Ekonomika LDS, srovnání ročních investic a objemu údržby a oprav s vytěženým m³

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
těžba v m ³	15 476 000	16 163 000	17 617 000	19 387 000	25 689 000	32 585 563
meziroční změna		4%	9%	10%	33%	27%
těžba v m ³ /ha	5,80	6,06	6,60	7,26	9,61	12,18
meziroční změna		4%	9%	10%	32%	27%
investice do LC v Kč	798 000 000 Kč	1 078 000 000 Kč	977 000 000 Kč	1 278 000 000 Kč	542 000 000 Kč	471 000 000 Kč
meziroční změna		35%	-9%	31%	-58%	-13%
investice do LC v Kč/m ³	52 Kč	67 Kč	55 Kč	66 Kč	21 Kč	14 Kč
meziroční změna		29%	-17%	19%	-68%	-31%
údržba a opravy LC v Kč/ha	762 Kč	747 Kč	866 Kč	947 Kč	837 Kč	532 Kč
meziroční změna		-2%	16%	9%	-12%	-36%
údržba a opravy LC v Kč/m ³	131 Kč	123 Kč	131 Kč	130 Kč	87 Kč	44 Kč
meziroční změna		-6%	6%	-1%	-33%	-50%
údržba a opravy LC v Kč	2 033 226 207 Kč	1 992 369 802 Kč	2 311 563 939 Kč	2 528 855 234 Kč	2 237 429 032 Kč	1 423 277 464 Kč
meziroční změna		-2%	16%	9%	-12%	-36%

Zdroj: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2019

Další významnou problematikou při probíhající kůrovcové kalamitě je otázka kapacit ve skladování vytěženého dříví mimo les, kdy současné kapacity, které jsou evidovány v rámci Katalogu ploch vhodných pro skladování dříví vydaného v roce 2018, dosahují stavu 66 ha, což při průměrné skladovací kapacitě 10 000 m³ dříví na 1 ha v současnosti odpovídá možnosti uložení přibližně 660 000 m³ dříví. Samozřejmostí je zde včasná a účinná asanace takto uskladněného dříví tak, aby se zabránilo šíření kalamitních škůdců. V roce 2017 byl objem evidovaného vytěženého kůrovcového dříví 5,3 mil. m³ a v roce 2018 činil 11,9 mil. m³ kůrovcového dříví s tím, že objem neevidovaného a nezpracovaného dříví za rok 2018 se odhaduje kolem 6 mil. m³. K dalšímu zhoršení situace došlo v roce 2019, kdy objem evidovaného vytěženého kůrovcového dříví činil 30,0 mil. m³ a objem neevidovaného a nezpracovaného dříví se odhaduje kolem 6 mil. m³. Při takto předpokládaných objemech kůrovcového dříví vzniká potřeba zvýšit funkční skladovací kapacity rovněž alespoň o polovinu současného stavu.

Situaci s obnovou lesních porostů v průběhu kalamity na mnoha místech komplikuje vysoký tlak zvěře, který je zapříčiněn mnoha faktory současného hospodaření s krajinou, a který se na řadě míst negativně odráží i na hospodaření v lesích. Podle výsledků poslední inventarizace škod zvěří (2015) dochází k významnému nárůstu poškození mladých kultur. Situace se však

regionálně značně liší, nejhorší je v západních Čechách a severní Moravě. Celkové poškození mladých stromků je 58,7 %, což je o 15% více než v roce 2010. Více jsou postižené listnáče a jedle – průměrně je poškozeno 64 % melioračních a zpevňujících dřevin.

Závažnost a vývojový trend problému

Při prohlubování trendů v úbytku odbytových možností pro dřevní hmotu, v nárůstu počtu nahodilých těžeb, ve ztrátách rentabilit z nedopěstovaných a předčasně odumřelých lesních porostů, ve zvyšování nákladů na pěstební činnost vlivem negativních projevů sucha a v nárůstech výměry holých ploch pro zalesnění hrozí další zhoršování ekonomické situace řady podniků. Řada podniků již dnes hospodář s technologicky, ekologicky, morálně i technicky nevyhovujícím strojním vybavením, což omezuje efektivitu a dále prohlubuje komplikace spojené s rentabilitou odvětví a podniky samy nejsou schopny pokrýt investice do obnovy těchto k hospodaření nezbytných technických nástrojů. Značné stáří lesnické techniky a neschopnost obnovy těchto pracovních prostředků poukazuje na značné podfinancování sektoru, což má přímé dopady na efektivnost pracovních úkonů, na ekologii provozu a jeho dopady na životní prostředí a komfort pracovního prostředí obsluhy techniky. Alarmující stav je u nejpoužívanějších typů techniky, jakými jsou traktory, skidery, vyvážedky, a u dalších technických vybavení traktorů jako jsou navijáky, rampovače, nakladače apod. Průměrné stáří techniky často mnohonásobně překračuje úroveň opotřebení vyjádřenou prostřednictvím účetních odpisů. Tento stav je obzvláště markantní u OSVČ, které v rámci PRV 2014–2020 nebyly způsobilými žadateli. Obdobně závažný problém je i u vybavenosti školkařských provozoven, u kterých se navíc sektor lesního hospodářství potýká s problémem nedostatečné produkce sadebního materiálu některých druhů dřevin.

Vzhledem k velkému nárůstu kalamitních holin a ploch k zalesnění a při požadavcích na změnu druhové skladby směrem k pestrým smíšeným lesům je poškození kultur a přirozeného zmlazení zejména listnáčů a jedlí spárkatou zvěří limitujícím faktorem obnovy lesů v požadované cílové druhové skladbě.

Existence/neexistence možnosti efektivního řešení v rámci nástrojů SZP, které lze uvažovat v nových návrzích SZP

Konkurenceschopnost lesnických podniků je přímo ovlivněna investicemi do inovací technického a technologického vybavení. Cílem je modernizovat vybavení těchto subjektů tak, aby odpovídalo současnému technickému a technologickému rozvoji v daném oboru, a racionalizovat spotřebu energie, náročnost na lidskou práci i negativní vliv na životní prostředí. Obdobně tomu je u dřevozpracujících a školkařských podniků a neméně důležitá je podpora rozvoje infrastruktury v lesích. Zároveň modernizace přispěje k plnění dalších specifických cílů, když nákup technického a technologického vybavení sníží ekologické dopady hospodaření na lesních pozemcích oproti stávajícímu stavu. Výrazného zlepšení ve všech těchto oblastech lze dosáhnout prostřednictvím SZP, příslušnými opatřeními Programu rozvoje venkova. Po zkušenostech ze současného programového období se jeví

vhodnější forma podpory techniky využitím finančních nástrojů (nízkoúročené úvěry, úvěry se snížením části jistiny atp.) před přímou podporou formou poskytnutí finančních prostředků. V rámci podpory infrastruktury lze nadále využívat podporu formou projektových opatření. Naopak podpora lidských zdrojů a jejich udržení v oboru je z hlediska nástrojů SZP nerealizovatelná vyjma bodového zvýhodnění projektů vytvářejících pracovní místa. Nástroje SZP neumožňují financovat náklady na mzdy.

Snížení konkurenceschopnosti lesního hospodaření díky nadměrným škodám způsobovaných spárkatou zvěří lze řešit vhodnými motivačními opatřeními, podporou regulace stavů spárkaté zvěře (budování mysliveckých zařízení v rámci projektů obnovy lesních porostů aj.).

Míra řešení ve stávající SZP

V programovém období 2014–2020 byly v rámci Programu rozvoje venkova otevřeny následující operace řešící výše uvedenou problematiku: 4.3.2 Lesnická infrastruktura; 8.6.1 Technika a technologie pro lesní hospodářství; 8.6.2 Technické vybavení dřevozpracujících provozoven; problematika pracovních míst nebyla řešena. K 30. 6. 2020 bylo u operace 4.3.2 realizováno 250 (předpoklad - cíl 407) projektů. Cílový ukazatel zlepšení struktury lesní dopravní sítě – navýšení hustoty (m/ha) byl stanoven na 0,23 a je plněn ve výši 0,04 m/ha. Plnění je ve výši 17 %. K 30. 6. 2020 bylo u operace 8.6.1 realizováno 672 (předpoklad - cíl 2 188) projektů a u operace 8.6.2 79 (předpoklad - cíl 39) projektů. Celkově bylo v rámci podopatření 8.6 k 30. 6. 2020 proplaceno 536 791 525 Kč.

Tabulka 13. Celkový stav implementace operace 4.3.2

Operace 4.3.2	1. kolo – IX. 2015	3. kolo – X. 2016	4. kolo – IV. 2017	6. kolo – IV. 2018
Počet zaregistrovaných projektů (ks)	186	151	108	145
Částka za zaregistrované projekty (Kč)	494 017 822	396 271 215	273 058 580	440 526 538
Počet schválených projektů (ks)	113	64	37	91*
Částka za schválené projekty (Kč)	286 539 687	139 222 471	90 122 389	284 566 756*
Počet proplacených projektů (ks)	113	62	36	39
Proplacená částka (Kč)	281 401 953	132 112 253	88 223 161	124 068 546

Zdroj: IS SZIF

Pozn.: * jedná se o data za průběžně schvalované projekty

Tabulka 14. Kvantifikované cíle operace 4.3.2

Cíl operace	Typ indikátoru	Název indikátoru	Kvantifikace
Operativní cíl – Podpořit investice do budování a rekonstrukcí lesnické infrastruktury	Výstup	Počet subjektů s podporou pro lesnickou infrastrukturu	306
		Počet podpořených operací	407
		Celkové veřejné výdaje (EUR)	34 748 604
		Celkové investice (EUR)	43 435 755
Specifický cíl – Zvýšit ekonomickou výkonnost lesního hospodářství	Výsledek	Zlepšení struktury lesních cest (navýšení hustoty)	0,23 m/ha
		Celková délka lesních cest (km)	830

Tabulka 15. Celkový stav implementace operace 8.6.1

Operace 8.6.1	1. kolo – IX. 2015	3. kolo – X. 2016	5. kolo – X. 2017	7. kolo – X. 2018	8. kolo – X. 2019
Počet zaregistrovaných projektů (ks)	167	498	538	570	749
Částka za zaregistrované projekty (Kč)	105 745 892	246 559 975	269 019 361	333 239 667	275 832 709
Počet schválených projektů (ks)	125	417	74	165*	536*
Částka za schválené projekty (Kč)	87 696 302	206 749 164	87 993 929	145 075 808*	143 636 792*
Počet proplacených projektů (ks)	122	406	67	77	-
Proplacená částka (Kč)	84 629 777	198 588 593	82 659 954	70 006 208	-

Zdroj: IS SZIF

Pozn.: * jedná se o data za průběžně schvalované projekty

Tabulka 16. Kvantifikované cíle operace 8.6.1 podle 1. schválené verze PRV

Cíl operace	Typ indikátoru	Název indikátoru	Kvantifikace
Operativní cíl – Investice do strojů a technologií využívaných v lesním hospodářství	Výstup	Počet subjektů s podporou na investice do lesnické techniky a technologií	867
		Počet podpořených operací na investice do lesnické techniky a technologií	1 437
		Celkové veřejné výdaje (EUR)	19 125 109
		Celkové investice (EUR)	29 188 162
Specifický cíl – Zvýšení ekonomické výkonnosti lesního hospodářství	Výsledek	Podíl podniků, u kterých došlo ke zvýšení hrubé přidané hodnoty (HPH)	36 %

Tabulka 17. Kvantifikované cíle operace 8.6.1 podle 6. modifikace PRV

Cíl operace	Typ indikátoru	Název indikátoru	Kvantifikace
Operativní cíl – Investice do strojů a technologií využívaných v lesním hospodářství	Výstup	Počet subjektů s podporou na investice do lesnické techniky a technologií	1 319
		Počet podpořených operací na investice do lesnické techniky a technologií	2 188
		Celkové veřejné výdaje (EUR)	29 266 791
		Celkové investice (EUR)	58 533 582
Specifický cíl – Zvýšení ekonomické výkonnosti lesního hospodářství	Výsledek	Podíl podniků, u kterých došlo ke zvýšení hrubé přidané hodnoty (HPH)	36 %

Tabulka 18. Celkový stav implementace operace 8.6.2

Operace 8.6.2	2. kolo – V. 2016	4. kolo - 2017	6. kolo – IV. 2018
Počet zaregistrovaných projektů (ks)	86	115	68
Částka za zaregistrované projekty (Kč)	114 412 635	125 478 598	79 108 012
Počet schválených projektů (ks)	29	45	26
Částka za schválené projekty (Kč)	45 138 177	58 764 471	30 638 959

Počet proplacených projektů (ks)	29	38	12
Proplacená částka (Kč)	43 665 906	45 459 638	11 781 449

Zdroj: IS SZIF

Tabulka 19. Kvantifikované cíle operace 8.6.2 podle 1. schválené verze PRV

Cíl operace	Typ indikátoru	Název indikátoru	Kvantifikace
Operativní cíl – Investice do strojů a technologií využívaných v lesním hospodářství	Výstup	Počet subjektů s podporou na investice do lesnických technologií pro zpracování/marketing lesnických produktů	35
		Počet podpořených operací s podporou na investice do lesnických technologií pro zpracování/marketing lesnických produktů	39
		Celkové veřejné výdaje (EUR)	2 363 777
		Celkové investice (EUR)	4 724 782
Specifický cíl – Zvýšení přidané hodnoty v dřevozpracovatelském průmyslu	Výsledek	Podíl podniků, u kterých došlo ke zvýšení hrubé přidané hodnoty (HPH)	33 %

Tabulka 20. Kvantifikované cíle operace 8.6.2 podle 6. modifikace PRV

Cíl operace	Typ indikátoru	Název indikátoru	Kvantifikace
Operativní cíl – Investice do strojů a technologií využívaných v lesním hospodářství	Výstup	Počet subjektů s podporou na investice do lesnických technologií pro zpracování/marketing lesnických produktů	130
		Počet podpořených operací s podporou na investice do lesnických technologií pro zpracování/marketing lesnických produktů	130
		Celkové veřejné výdaje (EUR)	7 185 032
		Celkové investice (EUR)	14 370 064
Specifický cíl – Zvýšení přidané hodnoty v dřevozpracovatelském průmyslu	Výsledek	Podíl podniků, u kterých došlo ke zvýšení hrubé přidané hodnoty (HPH)	33 %

Stav administrace v uvedených operacích indikuje vysoký zájem o investování v těchto oblastech, který v současném programovém období téměř v každém kole příjmu převyšuje finanční možnosti daných dotačních titulů. Díky tomu dochází k pokroku v realizaci intervencí, které by měly přispět ke zvýšení ekonomické výkonnosti subjektů podnikajících v lesním hospodářství, a to zejména v případě podpory dřevozpracujících provozoven.

V této oblasti došlo k závazkování takového množství projektů, které výrazně převyšovalo cílové hodnoty výše veřejných výdajů a počtu podpořených operací týkajících se technického vybavení dřevozpracujících provozoven, které byly původně stanoveny. Závazkované projekty dosahovaly více než dvojnásobku alokace pro danou operaci. Z toho důvodu a také s ohledem na navýšení rozpočtu podopatření 8.6 byly cílové hodnoty operace 8.6.2 navýšeny. K 30. 6. 2020 tak závazkované projekty dosahovaly 77 % cílové hodnoty podpořených subjektů a 71 % podpořených investic. Zároveň došlo realizací podpořených projektů k vytvoření 155 pracovních míst.

V případě operace 8.6.1 je míra plnění něco nižší, i zde ale proplacené projekty dosahují přibližně 51 % cílové hodnoty výše veřejných výdajů. Ze zatím dostupných dat bohužel vyplývá, že se cílovou hodnotu pravděpodobně naplnit nepodaří, ale míra plnění by mohla dosáhnout přibližně 75 %.

Dochází k celkovému navyšování délky lesních cest, i když pokrok je v tomto ukazateli spíše mírný. Ke konci roku 2019 byla míra naplnění cílové hodnoty přibližně 21 %. Přestože se ještě uskuteční jedno kolo příjmu žádostí, a to na podzim 2020, tak pravděpodobně , není reálné, aby došlo k naplnění cílových hodnot. Nižší naplnění věcných indikátorů je způsobeno

přetrvávající kalamitní situací v některých lesních oblastech ČR (cca 1/6 území ČR), při nichž došlo k poškození stávajících cest. Z důvodu intenzivního využívání stávajících cest v postižených oblastech pro obranná opatření typu včasného odvozu napadeného dříví z lesa bylo nutné udržet jejich kvalitu, a byly proto podporovány rekonstrukce stávajících cest ve vyšší míře, než se původně předpokládalo.

Další operací, která v rámci stávajícího programového období přispívá k podpoře investic do lesního hospodářství je operace 16.3.1 Sdílení zařízení a zdrojů, záměr c) Spolupráce v odvětví lesnictví. Společně sdílet zařízení nebo zdroje musí minimálně dva subjekty. Cílem spolupráce je efektivní využití zdrojů a dosažení úspor, kterých by při individuálním postupu nemohlo být dosaženo.

Tabulka 21. Celkový stav implementace operace 16.3.1, záměr c)

Operace 16.3.1 c)	3. kolo – X. 2016	5. kolo – X. 2017	7. kolo – X. 2018	8. kolo – X. 2019
Počet zaregistrovaných projektů (ks)	3	4	5	9
Částka za zaregistrované projekty (Kč)	1 692 399	5 004 400	3 874 250	6 273 979
Počet schválených projektů (ks)	0	1	0	6*
Částka za schválené projekty (Kč)	0	2 064 500	0	4 793 375*
Počet proplacených projektů (ks)	0	1	0	-
Proplacená částka (Kč)	0	2 064 500	0	-

* jedná se o doporučené projekty

Aktivity zaměřené na podporu v lesích jsou obdobně podporovány i v rámci metody LEADER, kdy podpora konečným žadatelům je poskytována prostřednictvím místních akčních skupin (dále jen „MAS“). MAS zaměřují strategie do oblastí dle potřeb svého území, a to prostřednictvím operace 19.2.1 Podpora provádění operací v rámci strategie komunitně vedeného místního rozvoje. Z lesnických opatření lze realizovat následující aktivity: Lesnická infrastruktura (čl. 17.1.c), obdoba operace 4.3.2), Zavádění preventivních protipovodňových opatření v lesích (čl.24.1.a), obdoba operace 8.3.1), Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin (čl. 25, obdoba operace 8.5.1), Neproduktivní investice v lesích (čl. 25, obdoba operace 8.5.2) a Investice do lesnických technologií a zpracování lesnických produktů, jejich mobilizace a uvádění na trh (čl. 26, obdoba operace 8.6.1 a 8.6.2).

Tabulka 22. Celkový stav implementace lesnických aktivit v operaci 19.2.1 k 15. 6. 2019

	čl. 17.1.c)	čl. 24.1.a)	čl. 25 (IOD)	čl. 25 (NI)	čl. 26
Počet podaných projektů na MAS (ks)	40	6	10	136	369
Částka za podané projekty na MAS (Kč)	80 412 807	6 620 252	1 777 117	101 068 274	123 532 870
Počet schválených projektů (ks)	20	1	5	85	193
Částka za schválené projekty (Kč)	33 483 098	1 931 963	805 800	62 045 433	62 014 675
Počet proplacených projektů (ks)	2	0	2	18	76
Proplacená částka (Kč)	1 522 170	0	301 236	7 803 931	21 492 046

Míra současného řešení problému jinými politikami

Podpora investiční a provozní vybavenosti lesních podniků, školkařských podniků, dřevozpracujících podniků je řešena v rámci národních zdrojů prostřednictvím Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu v rámci podpor úroků z komerčních úvěrů a jejich garancí fondem, investičních a provozních úvěrů poskytovaných fondem s určitou mírou snížení jistiny. Rozvoj lesnické infrastruktury není v ČR řešen žádnou jinou politikou. Problematika zaměstnanosti obecně, nikoliv cíleně na oblast lesního hospodářství, je řešena politikou Ministerstva práce a sociálních věcí.

Jak by se situace vyvíjela bez zavedení příslušných intervencí?

Absence řešení těchto problémů spojených s investicemi do rozvoje podniků a problému nadměrných škod na lesích způsobovaných spárkatou zvěří povede z dlouhodobého hlediska k celkovému zhoršení situace, kdy vlastníci a podniky budou v rámci své hospodářské i výrobní činnosti výrazně hůře konkurenceschopné, což v konečném důsledku nepovede pouze k nižšímu podílu příspěvku do národního hospodářství, ale i především k celkové destabilizaci sektoru, způsobené ohrožením trvalé udržitelnosti lesního hospodářství, neschopnosti podniků reagovat na vnitřní i vnější faktory ovlivňující lesní hospodářství a v konečném důsledku i eskalujícím odlivem pracovní síly a ztráty zájmu o obor.

Literatura:

Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky 2019 (Ministerstvo zemědělství, 2019)

Rezortní statistické šetření Les (MZe) 1-01 Roční výkaz o hospodaření v lesích (za roky 2014-2018)

Resortní statistické šetření Les (MZe) 2-01 Roční výkaz o nákladech a výnosech v lesním hospodářství (za roky 2014-2019)

Státní statistické šetření Les 8-01 Roční výkaz odvětvových ukazatelů v lesnictví (za roky 2014-2019)

Ekonomické účty pro lesnictví a těžbu dřeva (za roky 2014-2018)

Šetření potenciálu pro strojní a stavební investice mezi členy Sdružení lesních školkařů ČR (Ministerstvo zemědělství, 2018)

Šetření potenciálu pro strojní investice u vlastníků lesů (Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, 2018)

Šetření potenciálu pro strojní investice u živnostníků podnikajících v lesním hospodářství (Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, 2018)

Zjištění potenciálu dřevozpracujících podniků (Lesy České republiky, 2015)

Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030

Inventarizace škod zvěří na lesním hospodářství České republiky, Závěrečná zpráva, IFER – Ústav pro výzkum lesních ekosystémů a ÚHÚL – Ústav pro hospodářskou úpravu lesa, leden 2016

SWOT analýza

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none">• Vysoká znalostní úroveň pěstebních a výrobních procesů především u větších vlastníků lesa.• Aktuální dostatek dřevní hmoty jako přírodní obnovitelné suroviny• Podrobná definice potřeb lesního hospodářství v Národním lesnickém programu a jejich postupná realizace• Erudovanost a dlouholetost lesnického výzkumu v ČR• Sběr dat a zpracování informací o lesích• Zkušenost s produkcí krytokořeného sadebního materiálu (vzhledem k zalesňování kalamitních ploch)• Nastavené parametry sadebního materiálu a jejich aplikace v praxi	<p>Slabé stránky:</p> <ul style="list-style-type: none">• Kriticky nízká diverzifikace příjmů lesních podniků z hospodářské činnosti spočívající z významné části jen v produkci dřeva• Nemožnost pružné reakce těžebních a pěstebních kapacit při rostoucím objemu kalamitních těžeb a následné obnovy lesních porostů• Snížená operativnost podniků státních lesů při zpracování nahodilých kalamitních těžeb vyplývající z nezbytnosti postupovat při zajišťování výrobních kapacit striktně podle zákona o zadávání veřejných zakázek• Nedostatečné kapacity pro skladování dříví při kalamitách, chybějící technologie pro uchování kvality skladovaného dříví• Zhoršená kvalita dříví z kalamitních těžeb• Nízká přidaná hodnota produkce dřeva u lesních podniků a jejich pilařských provozoven, nízké inovace.• Nedostatečná investiční vybavenost lesních podniků i poskytovatelů lesnických služeb i školkařských a pilařských provozoven• Neochota a profesní neznalost malých vlastníků lesa a fragmentace lesních majetků• Nevyhovující stav lesnické infrastruktury (nízká hustota, špatný stav)• Nestabilita dlouhodobých pracovních příležitostí v lesním hospodářství• Nedostatečné právní úpravy pro sdružování vlastníků lesů
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Nízká kvalifikace a motivace agenturních pracovníků pro sezónní práce • Ohrožení vlastních lesních porostů při nedostatečné péči sousedních vlastníků o les • Není dostatečně nastaven systém smluvního pěstitelství sadebního materiálu tak, aby měli lesní školkaři záruku odběru vypěstovaného sadebního materiálu. • Nedostatečná kapacita ve skladování dříví (s ohledem na probíhající kůrovcovou kalamitu – krize s odbytem dříví) • Šíření kalamitních škůdců z nedostatečně ošetřených zdrojů dřevní hmoty • Nadměrné stavy spárkaté zvěře a způsobované škody na lesních porostech
<p><i>Příležitosti</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Využití inovačních postupů v oblasti obnovy (těžby) a ochrany lesa • Možnost získání úhrady za ekosystémové služby lesa • Dostatek dříví pro místní zpracovatele • Využití lesní biomasy z vhodných stanovišť jako obnovitelného zdroje energie • Rostoucí poptávka po konkrétním typu a druhu kvalitního sadebního materiálu 	<p><i>Hrozby</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Propad cen dříví (hlavní zdroj příjmu lesnických podniků) při kalamitách • Vyšší náklady na pěstební činnosti - obnovu po nahodilých těžbách, výchovu a zajištění nově vzniklých porostů v důsledku měnícího se klimatu a dále těžko předvídatelný nárůst nákladů na těžbu z důvodu razantního nárůstu plochy holin • Růst mezd v ostatních odvětvích národního hospodářství způsobující odliv pracovníků • Extrémní výkyvy v úhrnech srážek, teplot a jejich rozložení v roce (dopady klimatické změny) • Zvyšující se požadavky společnosti na bezplatné plnění mimoprodukčních

	<p>funkcí lesa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nejsou kompenzovány náklady spojené se službami netržními nebo zprostředkovaně tržními (zejména hydriická, půdoochranná, klimatická) • Rychlé změny v poptávce v druhu a typu sadebního materiálu s ohledem na klimatickou změnu a omezená možnost reakce školkařských provozoven • Nedostatek skladovacích kapacit u zpracovatelů při probíhající kůrovcové kalamitě
--	--

Přehled a zdůvodnění potřeb

Potřeba	Bodové ohodnocení	Odůvodnění potřeby
1., „Zajistit ekonomickou udržitelnost a životaschopnost lesního hospodářství“	82,20	<p>Lesní porosty zaujímají 33,9 % celkové rozlohy, což činí 2 675 plochy hospodaří stát (LČR, VLS, MŽP, KÚ, školy aj.), na 17 % fyzické osoby, na 3 % právnické osoby a na 5 % církve. Počet subjektů na základě dat ÚHÚL se odhaduje na základě počtu LHC cca na 2 v kategorii do 10 ha hospodaří 283 000 vlastníků, v kategorii 10 - vlastníků, v kategorii 100 - 500 ha 1 227 vlastníků a nad 500 ha 48</p> <p>Hlavní zdroj příjmů (80-90 %) lesních podniků jsou tvořeny Zvyšující se provozní náklady základních úkonů lesnických prac změny spolu s výraznými výpadky na straně příjmů vlivem prop trhu a klesajících odbytových možností, ohrožuje ekonomickou p což mnohdy ztěžuje hospodaření podniku s dopadem na ohrož všech funkcí lesa. Tyto skutečnosti, díky velkorozměrový eskalovaným přímými projevy dlouhodobých vlivů klimatické z existenci celé řady podniků hospodařících v lese a tím i zajištění a garanci zmiňovaných funkcí lesa a péči o něj. Dalším probléme pracovní síly v lesích, což se v kontextu probíhající kůrovcové k práce a čas stává kritickým problémem. V tomto kontextu je klesající trend, který tvoří za posledních 12 let průběžný úbytek o síly v lesním hospodářství.</p> <p>Zachování životaschopnosti lesnických podniků, jakožto nejen hmoty, ale i jako subjekt garantující udržitelné hospodaření v lese spolu se zachováním všech jeho funkcí a společenských hodn zájmem.</p>
2., „Zajistit investiční rozvoj souvisejících oborů“	49,67	<p>Lesní školkařskou činností se zabývá 267 subjektů, provozujících školek (na PUPFL i na ZPF). Celková plocha lesních školek činí 2</p>

		<p>1 600 ha tvoří produkční plochy. V ČR je v současné době pilařských provozoven s celkovým pořezem 7 mil. m³ za rok. Z toho 11 velkých pil s pořezem nad 200 000 m³/rok, 11 velkých pil s pořezem nad 50 000 m³/rok, 616 velmi malých a malých pil s pořezem do 25 000 a 10 000 m³/rok (při změně současného strojového parku při změně provozu) celkového ročního pořezu 11,6 mil. m³.</p> <p>Základní vybavení lesních školek je výrazně za hranicí samé životvorných podniků a OSVČ podnikající v lesích rovněž vlastní lesnickou technikou, přičemž neschopnost obnovy těchto pracovních prostředků je důsledkem podfinancování sektoru. Průměrné stáří této techniky často odpovídá úrovni opotřebení (dokládá průzkum vzorku podniků hospodařících v lesích), což má negativní vlivy nejen na efektivitu ale i ergonomii hospodaření v lese.</p> <p>Myšlenkou podpory malých pil je snaha o zajištění odbytu dříví v blízkosti (do 50 km) udržení existence menších lokálních pil, které ještě zbyly po likvidaci područí nadnárodních velkých dřevozpracujících gigantů. Dále je třeba zajistit stavů, zajistit efektivní zpracování a odbyt dřevní hmoty. Smyslem je přiblížit se potenciálu stávajících dřevozpracujících podniků a navázat na jejich pořezu.</p>
<p>3. „Doplnit chybějící infrastrukturu lesních podniků“</p>	<p>58,73</p>	<p>Celková délka lesních cest v ČR je 39 369 km a hustota cestní sítě je 0,23 m/ha, což odpovídá potřebě dostavět 8 100 km (odpovídá investici 33 mld. Kč) a opravit 10 000 km lesních cest stávajících (průměrně odpovídá investici 4 mld. Kč) probíhající a do budoucna trávající kalamitě je nutné počítat s vyžadovanou cest navýšením frekvence a hmotnosti odvozů dříví, proto identifikovaná potřeba pravděpodobně podhodnocená. V současné době je plocha vhodná pro kalamitní dříví 66 ha s kapacitou cca 660 000 m³. Pro potřeby nárůstu objemu těžeb o dvojnásobek je potřeba navýšit skladovací kapacitu na polovinu na hodnotu 150 ha. pro kapacitu 1,5 mil m³ kalamitního dříví.</p> <p>Cílový ukazatel zlepšení struktury lesní dopravní sítě – navýšení hustoty – stanoven v minulém programovém období na 0,23 m/ha a je plněn.</p> <p>Problematika navýšení skladovacích prostor je k řešení nezbytná, protože do budoucna dále očekávaného nadbytku dřevní hmoty zejména z důvodu nárůstu těžeb a z hlediska zajištění fungování lesnických podniků je pro jejich příjemů potřeba minimalizovat rizika zhroutení trhu se dřívím zajištěním vhodného skladování dříví vzniklého nahodilou těžbou.</p> <p>Mimo silný hospodářský užitek umožňující obecné hospodaření v lesích, čemuž je LDS primárně určena má také velmi silný veřejný užitek v podobě dostupnosti zejména pro IZS při eliminaci lesních požárů. Doplnění některých místech využívat i k rekreačním účelům. Vhodný způsob řešení částečně odvracet hrozící přesycenost trhu se dřívím a umožní tržně řešit uložení dřevní hmoty.</p>

draft